

BIOLOGIK TA'LIM JARAYONINING YAXLITLILIGI VA O'QITISH QONUNIYATLARI

Dexqonova Nodiraxon Mamajonovna

Andijon viloyati Oltinko'l tumani 28-maktab biologiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada biologik ta'lim jarayonining yaxlitligini saqlash, o'qitishning asosiy qonunlariga rioya qilish muhimligi, bu tamoyillarning ta'lim natijalarini oshirish va hayot haqidagi fanlarni chuqurroq qadrlashni rivojlantirishdagi ahamiyati haqida batafsil bayon qilingan.

Kalit so'zlar: biologik ta'lim, o'qitish qonuniyatlari, yaxlitlik, konstruktiv fikr-mulohazalar, tajribaviy o'rganish.

Kirish: Umumiy o'rta ta'lim o'quv yurtlarida biologik ta'lim mazmuni hozirgi davrdagi biologik fanlar rivojlanish darajasini o'zida aks ettirishi zamon taqozosidir. O'quvchilar uchun biologik o'quv materialini tanlash biologiya o'qitish metodikasida nihoyat murakkab masalalaridan biri sanaladi. U maktab o'qituvchilari, pedagoglari, biolog olimlar hamkorligida hal etiladi. O'quvchilar uchun ta'lim mazmunining tanlashni qiyinligi ilmiy axborotning benihoyat ko'pligi va tez o'sishi bilan uzviy aloqador. Biologiya fanining tabaqalanishi va boshqa tabiiy fanlar bilan hamkorlik qilishi yangi - yangi axborotlarni to'planishiga sababchi bo'lmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya: O'rta ta'lim o'quv yurtlarida biologiya fani to'plagan barcha axborot va bilimlarni tabiiy ravishda o'quvchilarga berib bo'lmaydi. Shunga ko'ra ular orasidan o'quvchilarning yoshi hamda o'qitishning hozirgi zamon maqsad va vazifalariga mos bo'lgan bilimlar o'quv qo'llanmasini tanlab olish zarur. Tanlab olingan bilimlar, o'quv qo'llanmasi umumiy o'rta ta'lim o'quv yurtlarida davlat, jamiyat, shaxs ehtiyojiga mos bo'lishi, hamda jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy taraqqiyotini va fan texnika rivojlanishini o'zida ifoda qilishi va ta'lim berishda ko'rsatilgan maqsad vazifalarini amalga oshirishga safarbar qilingan bo'lishi lozim. Biologik ta'lim tabiat dunyosi haqidagi tushunchamizni shakllantirishda, ilmiy

izlanishni rivojlantirishda va o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Biologik ta'lim genetika va evolyutsiyadan ekologiya va biologik xilma-xillikka qadar keng ko'lamli mavzularni o'z ichiga oladi. Biologik ta'lim jarayonining yaxlitligini ta'minlash aniq, dolzarb ma'lumotlarni taqdim etish, izlanishga asoslangan o'rganishni rag'batlantirish, o'quvchilarda qiziquvchanlik va kashfiyot ruhini tarbiyalashni o'z ichiga oladi. Biologik ta'limning yaxlitligi o'quvchilarda murakkab biologik tushunchalar bilan shug'ullanish uchun zarur bo'lgan ilmiy bilimlar, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va axloqiy qadriyatlarning mustahkam poydevorini shakllantirishni ta'minlaydi.

Natijalar: Biologiya ta'limi sohasida o'qitishning bir qancha asosiy qonunlari o'qituvchilar uchun ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning ta'lim natijalarini maksimal darajada oshirish uchun rahbarlik tamoyillari bo'lib xizmat qiladi. O'quvchilar biologik tushunchalarni samarali o'rganish uchun aqliy, hissiy va jismonan tayyor bo'lishi kerak. O'qituvchilar o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini baholashlari va individual ta'lim ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitish strategiyalarini moslashtirishlari kerak. Takrorlash va amaliyot biologik tushunchalarni mustahkamlash va uzoq muddatli saqlanishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'quvchilarni amaliy mashg'ulotlarga, laboratoriya tajribalari va interfaol ta'lim tajribalariga jalb qilish ularning biologik hodisalar haqidagi tushunchalarini mustahkamlashga yordam beradi. Ijobiy mustahkamlash, fikr-mulohazalar va rag'batlantirish o'quvchilarning motivatsiyasi va biologiya ta'limiga jalb qilinishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilarning sa'y-harakatlarini e'tirof etish, konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etish va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish o'quv natijalarini oshiradi va muvaffaqiyat hissini uyg'otadi.

Muhokama: Yangi biologik tushunchalarni oldingi bilimlar va real hayot tajribalari bilan bog'lash o'quvchilarga mazmunli aloqalar o'rnatish va tushunishlarini chuqurlashtirishga yordam beradi. O'rganish tajribalarini amalga oshirish va biologik tushunchalarni kundalik hodisalar bilan bog'lash eslab qolish va tushunishni kuchaytiradi. Biologiya sinflarida so'rovga asoslangan ta'lim usullarini joriy etish o'quvchilarga biologik tushunchalarni amaliy tadqiqotlar, muammoli masalalarni

yechish va ilmiy soʻrovlar orqali oʻrganish imkonini beradi. Talabalarni haqiqiy tadqiqot tajribasiga jalb qilish tanqidiy fikrlash qobiliyatini, qiziquvchanligini va ilmiy uslubni chuqurroq qadrlashni rivojlantiradi. Koʻrgazmali qoʻllanmalar, multimedia resurslari va interfaol simulyatsiyalar kabi turli xil oʻqitish strategiyalaridan foydalanish turli xil oʻrganish uslublariga xizmat qiladi va oʻquvchilarning biologiya taʼlimiga faolligini oshiradi. Texnologiya va tajribaviy oʻrganish imkoniyatlarini integratsiyalash taʼlim tajribasini boyitadi va talabalarning faol ishtirokini taʼminlaydi. Talabalarning biologik bilimlarini real ssenariylarga, amaliy tadqiqotlarga va amaliy tajribalarga tatbiq etishlarini talab qiladigan baholashlarni loyihalash yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlari va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Oʻqitish qonunlariga mos keladigan baholashlar talabalarni biologik tushunchalarni tushunishlarini mazmunli va amaliy kontekstda koʻrsatishga undaydi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, biologiya taʼlimida ilmiy izlanish, tanqidiy fikrlash va umrbod taʼlim olish madaniyatini tarbiyalashda biologik taʼlim jarayonining yaxlitligini saqlash va oʻqitishning asosiy qonuniyatlariga amal qilish zarur. Oʻqituvchilar qiziqarli oʻqitish tajribasini taqdim etish va oʻqitish amaliyotini oʻqitish qonunlariga muvofiqlashtirish orqali oʻquvchilarning taʼlim natijalarini oshirishi, ilmiy savodxonligini oshirishi va hayot haqidagi fanlarga boʻlgan ishtiyoqni uygʻotishi mumkin. Biologiya taʼlimida yaxlitlik va oʻqitish qonuniyatlarini qabul qilish nafaqat tabiat dunyosini chuqurroq tushunishni rivojlantiradi, balki oʻquvchilarga tobora murakkab va oʻzaro bogʻliq boʻlgan dunyoda bilimli, masʼuliyatli global fuqarolar boʻlishga yordam beradigan qimmatli koʻnikma va qadriyatlarni singdiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Kholmatov U. S. et al. Characteristics of optoelectronic discrete displacement converters with hollow and fiber light guides //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 471. – C. 06015.
2. Xalilbek o'g'li X. E. ICHKI YONUUV DVIGATEL DETALLARINI QURUM BOSISHINI TEKSHIRISH //World scientific research journal. – 2023. – T. 18. – №. 1. – C. 110-115.
3. Xalilbek o'g'li X. E., G'anijon o'g'li V. J., Xalimjonov E. X. CHORRAHALARDA TRANSPORT VOSITALARINING TIRBANDLIGINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – T. 8. – №. 4. – C. 99-104.
4. Rizoqulovna, B. M. T. Biologiya o'qitish metodikasi qo'llanma. Toshkent-2020.
5. Tolipova J.O., G'ofurov A.T. Biologiya ta'limi texnologiyalari. —T.: «O'qituvchi», 2002.
6. .Tolipova J.O, G'ofurov A.T.-Biologiya ta'limi texnologiyalari. Metodik qo'llanma “O'qituvchi” T.: 2002.